

Märts 2015
nr. 45

Pauluse Kiri

Eesti Evangeelse Luterliku Kiriku Tartu Pauluse koguduse kuukiri

Koguduse noored olid abis peapiiskopi ametisseadmisel

Küünlapäeval, 2. veebruaril seati Tallinna toomkirikus ametisse peapiiskop Urmas Viilma.

Pidulikku jumalateenistust oli võimalik jälgida Eesti Televisiooni vahendusel, kohapeal said jumalateenistusest osa vaid need, kel kutse taskus. Sellegi poolest sai pühakoda tihedasti rahvast täis. Ainuüksi pidulikus protsessioonis osales 170 EELK vaimulikku ja palju piiskoppe naaberkirikutest. Kirikuliste seas oli palju koguduste juhte ja töötajaid, lisaks riigi esindajaid ja teisi kõrgeid külalisi.

Saabub Europarlamendi saadik Tunne Kelam. Toomkiriku ukse avab talle Oleg Kuznetsov, kõrval seisab Joonas Lääne.

Foto: Mari-Ann Kelam

Kõiki saabujaid tervitasid uksele Tartu Pauluse koguduse noored, kes aitasid leida istekohti, jagasid laululehti, suunasid liikumist armulaua ajal ning lahendasid kohapeal tekkinud küsimusi.

Noorte vabatahtlike eest hoolitses omakorda Tallinna Rootsi-Mihkli koguduse õpetaja Patrik Göransson, kes juba eelmisel õhtul neile ülesanded kätte jagas ja konsistoriumi majas väliskülaliste seltsis ka õhtusööki pakkus. Pärast pidulikku jumalateenistust olid noored oodatud koos teiste külalistega peapiiskopi vastuvõtule Estonia teatri talveaias.

Pauluse noored rõõmustasid haruldase võimaluse üle osaleda ajaloolisel sündmusel Tallinna toomkirikus. Ruttu ja rõõmuga võtsid nad vastu ettepaneku olla võõrmündriteks pidulikul jumalateenistusel.

Töö altari kujunduse loomisel jätkub

26. jaanuaril saabusid Pauluse kirikusse uued küünlajalad altari ja ristimiskivi kõrvale. Videot sellest, kuidas kunstnik Kuutti Lavonen altarimaali kavandeid tutvustab, saab näha internetist: <http://youtu.be/Xrn0zR7Hkc8>

Kõlasid uue oreli esimesed helid

22. veebruari jumalateenistusel kuulis kogudus esmakordselt poolelioleva oreli häält. Tegemist oli orelimeistritele vajaliku akustika prooviga, et kuulda, kuidas kõlab orel siis, kui inimesed on kirikus. Kuna registrite paigaldamine on alles pooleli, on mõistlik võimalikud puudused varakult avastada.

Uue oreli esimesed valminud registrid helisesid palvelaulu ja väljamängu ajal. Hariliku kuulaja jaoks kõlas orel juba selliselt nagu oleks ta valmis. Pärast valmis saab orel alles suvel ja esimest korda võetakse see kasutusele kiriku pühitsemise jumalateenistusel, mida on oodata 12. septembril 2015 kell 10.

Uudo Pragi: Jumal on objektiivne

Uudo Pragi on Pauluse koguduse üks pikaajalisemaid ametis olevaid võõrmündreid ning truu kirikuline.

Räägi palun oma perekonnast ja lapsepõlvest.

Sündisin 1941. aastal, sõja ajal. Isa oli saadetud Venemaale vangilaagrisse ja suri seal neli päeva pärast minu sündi. Ilmselt ta ei teadnud minust midagi. Mina ka sain tema saatusest teada alles kunagi 1980. aasta paiku.

Nii isa kui ema suguvõsa olid pärit Võrumaalt Põlva kihelkonnast. Ema ja isa läksid Tallinna elama ja seal ma sündisin. Sõjaaegne linn polnud hea koht elamiseks ja ema pöördus varsti tagasi Võrumaale, algul oma vanemate juurde, hiljem isa sugulaste juurde Tromsi külla, kus ma ka üksiku lapsena üles kasvasin.

Tromsi inimesed olid tavalised Eesti maainimesed, vahest natuke keskmisest vaesemad, ülekaalus olid popsitalud. Sõjajärgne aeg oli muidugi eriti vaene. Kirikut ei võõrastatud, aga sinna oli pikk tee jala käia, autosid ega busse tollal veel ei olnud ja hobuseid enam ei olnud – need olid kolhoosi ära võetud. Käidi peamiselt talitustel, mida ei saanud tegemata jätta – ristsete, leeri, laulatuse ja matuste pärast. Mõned vanemad naised pidasid vahel palvetunde, teised olid niitelda omaette usklikud, palusid vahel kodus. Mõne sihukesega sai vahel räägitud, ka usuteemadel. Ega nad haritud polnud, lihtsalt usus kindlad.

Rohkem mõju oli raamatutel. Õppisin varakult lugema ja lugesin palju – aga ega Tromsis raamatuid palju olnud. No Piibel oli ikka igas majas, tihti väga vana. Selle lugesin ma jupikaupa läbi (prohveteid ja psalme mitte kuigi hoolega, need olid lapsele igavad), mis siis et see oli gooti tähtedega ja koguni vanas kirjaviisis trükitud, see mind ei seganud. Oli ka vanu kooliraamatuid, sealhulgas saksa- või koguni eesti-aegseid usuõpetuse raamatuid – need olid lapsele märksa arusaadavamad. Nii ma põhiteadmised usust omandasin.

Aga külaraamatukogus oli ka ateistlike raamatuid ja eks ma lugesin neidki, kuigi ema seda hea pilguga ei vaadanud. Ja tollal oli neil nagu suuremgi mõju.

Nii et noore poisina olin ateist, küll mitte just võitlev.

Millistes koolides ja mis eriala Sa õppinud oled?

Käisin läbi Põlva keskkooli ja 1958. aastal läksin Tartu ülikooli geograafiat õppima. See ümbrus oli märksa ateistlikum. Siiski oli üks sümpaatne tuttav poiss, üks kursus minust eespool, Jaan Ugam, veendunud baptist, kes seda ka ei varjanud, kuigi ta meie hulgas äratustööd ka ei teinud. Mingi ime läbi lasti tal ülikoolis lõpuni õppida ja isegi diplomitöö kaitsta – aga diplomit ikkagi ei antud – usklikkuse pärast! Vist oli asi selles, et kursuse komsorg tahtis suunamisel sama töökohta kui Ugam ja Ugamil olid paremad hinded. Räägitakse, et komsorg olevat teatanud, kuhu vaja, ja ametnikud ei saanud enam nägu teha, et nad midagi ei tea. Jumal ise teab, kas see ka tõsi on, aga tõenäoline küll.

Millal ja kuidas Sa Jumalale mõtlema hakkasid? Kuidas sa usu Jumalase leidsid?

Selleks ajaks oli minuga midagi juhtunud, küllap Jumala armust.

Istusime kord punase filosoofia seminaris, teema oli Lenini „Materialism ja empiriokrititsism“. Seal on üks definitsioon: „Mateeria on objektiivne reaalsus, mis on antud meile tunnetuses“. Mul käis peas klõps „Jumal on objektiivne reaalsus, mis on antud meile palvetes“.

Ju vist tuli see vimmast, mis meil punaste ainete vastu oli. Aga millegi poolest tundus see uus definitsioon huvitav ja väärt järele katsumist. Noh, Meie Isa palvet ma ju teadsin lapsest peale. Proovime!

Ja ennää imet – see oligi tõsi. Jumal ongi antud meile palvetes. Ta vastab palvele alati – mitte alati kohe ja tihti hoopis teisiti, kui me oskasime arvata või loota, aga vastab alati. Ja see kogemus tegi minust mõne ajaga uskliku.

Tõsi, salauskliku. Avalikult ei julgenud ma oma usku tunnistada. Ugami saatus oli selgelt silma ees. Ja ma olin jõudmas ametitesse, kus usklikkust absoluutselt ei sallitud. Ülikooli lõpetamise järel käisin sõjaväes, kus pääsesin imevärselt kergelt. Siis töötasin mõne

reaalsus, mis on antud meile palvetes

aja ülikooli arvutuskeskuses programmistina, milleks mul tegelikult haridust polnud ja 1966. aastast alates hakkasin geograafia osakonnas loenguid lugema. Pikapeale sain regulaarse õppejõukoha, kaitsesin kraadi. Geograafia õppejõuna ma olengi suurema osa elust töötanud, viimati alles 2013. aastal.

See amet tagas juba materiaalse jõukuse, võimaldas abielluda ja lapsi kasvatada. Tütar jäi elama ja on mulle sünnitanud viis toredat lapselast, poeg suri kahjuks vähki.

Aga see oli ka amet, mille pidaja PIDI nõukogude ajal valetama. Püüdsin küll teha seda nii vähe, kui julgesin, aga... No vähemalt pole ma kellegi peale koputanud, kaheksandat käsku kitsamas tähenduses rikkunud ei ole. Aga muidu valetanud...

Ja muidugi ei tulnud kõne allagi oma usklikkust avalikult tunnustada või kirikus käia või lapsi usuliselt kasvatada... Võibolla oligi poja surm selle karistuseks.

Aga Jumal on ka armulik. Ajad muutusid.

Millal ja kuidas Sa Tartu Pauluse kogudusse jõudsid?

1989. aasta hilissuvel rääkis keegi jutlustaja Toomemäel kadunud poja teemal (Lk 15,11jj). Läksin mööda ja jäin kuulama. Ja jälle käis peas klõps „Millal kadunud poeg siis kirikusse Isa juurde läheb?“

Läksin. Pauluse kirikusse. See oli lähemal kui Peetri ja teisi ma Tartus ei teadnudki. Algul ettevaatusega. Olin ju oma usulised teadmised ja arusaamad omandanud raamatutest ja omaenese järelemõtlemisest, mine tea, kas need EELK õpetusega sobivadki. Sobisid.

1990. aasta kevadel läksin praost Harald Tammuri juurde ja palusin end koguduse liikmeks võtta. Ristitud ma olin, sest tol ajal ristiti kõik lapsed, kes vähegi kauem elasid. Aga leeris polnud käinud... Tammur kontrollis natuke mu teadmisi, jäi rahule ja tegi kiirleeri, st õnnistas mu koguduse liikmeks. Leer ei ole ju sakrament.

Sestpeale olengi Pauluse koguduse liige. Kirikus, koguduse keskel on palju

lihtsam Jumalaga rääkida. Ja Kristus on öelnud: „Igaüht nüüd, kes mind võtab tunnustada inimeste ees, teda tunnustan ka mina oma Isa ees, kes on taevas“ (Mt 10,32).

Milliseid tööülesandeid oled Pauluse koguduses täitnud

Vöörmündri ameti sain 1997. aastal. Tollal oli vaid kaks vöörmündrit: Jaan Vahter ja tema paarimees, kelle nime ma enam ei mäleta. Aga paarimees suri vist ära või jäi väga haigeks. Jaan üksinda toime ei tulnud. Ja nii paluti meesterahvaid vöörmündriteks hakata. Mind ka. No selle vähese töö võib ju ikka koguduse heaks teha.

Muud ametit pole pidanud. Oskaks laulda, käiks kooris – aga mu valge kass oleks sinna rohkem sobinud, see pidas vähemalt viisi. Oleks korraldusoskusi, oleks nõukogus, aga pole... Nojah, piiblitundi juhatada vahest oskaks, aga kahtlen. Pühakiri on sügavmõtteline, Jumal annab vahest andeks, kui ma mõnest kohast ise päris õieti aru ei saa, aga kas Ta seda ka andeks annab, kui ma teisi valesti õpetan? Las õpetavad ikka need, keda on korralikult haritud.

Minu usk on niisiis üsna mõistuslik. On see nüüd hea või halb, kes seda teab. Võib-olla annab Jumal igale sedasorti usu, mis talle sobib. Üks halb asi selle juures siiski on – seda usku on peaaegu võimatu seletada lastele. Ja nii pole ma ka oma lastelaste juures mingit edu saavutanud. Saan ainult paluda, et Jumal neidki kunagi ja kuidagi valgustaks...

Kas oled oma elus või mõne tuttava inimese elus mõnda imet näinud või kogunud?

Oleneb, mida imeks pidada.

Kui ime on maailmas toimivate reeglite rikkumine, siis sedasorti imesid ma ei usu. Need reeglid on kehtestanud ju Jumal ise, kui ta maailma lõi, mis hea pärast peaks Ta ise omaenda reegleid rikkuma?

Need reeglid võivad olla tõenäosuslikud, nad võivad nõuda, et teatud tõenäosusega sünnib üht ja teistsuguse tõenäosusega teist. Ja kui see teistsugune tõenäosus väga väike on, no näiteks üks miljardik, siis selle teise asja

sündimine võib olla väga harv ja tundudagi imena. Küll Jumal juba vaatab, millal ja kellega selline ime aset leiab.

Veel on üks võimalus – kui ootamatu, imeks peetav sündmus on paljude teiste sündmuste jada tagajärg, millest igauks ise on täiesti loomulik, aga nende kõigi kokkusattumine ja just sellises järjestuses oleks äärmiselt haruldane, äärmiselt ebatõenäoline. Ja Jumal juhibki maailma, määrates, mis sündmused ja mis järjekorras toimuma peavad – ning mõnikord juhtub neid nii pikk jada ja nii imelikus järjekorras, et tagajärjeks on ime.

Seda viimast tüüpi imed on minu arvates üsna tavalised, ongi Jumala viisi maailma juhtida ja käimas hoida.

Kes oleks 1985. aastal osanud arvata, et kommunism kokku variseb ja Eesti iseseisvaks saab? See tundus ju tollal ka ime. Aga nüüd, tagantjärele tarkusega mõistame, et Jumal oli selle ime toimumise juba planeerinud ja 1985. aastaks mitmeid sündmuste jadasid juba tükk aega käimas hoidnud selleks, et need augustis 1991 kokku langeks ja ime sünniks.

Seda imet nägid muidugi kõik. Aga samamoodi võin ma ütelda, et minu elu on kah olnud üks ime. Siingi on just õigel ajal aset leidnud suur hulk õnnelikke juhuseid ja õnnatud juhused on kas ära jäänud või sündinud siis, kui nad palju kahju ei teinud. Muuhulgas on mind aidanud paljud head inimesed, aga ühtegi kurja pole Jumal mulle päris ligi lasknud. Eks ole ime seegi.

Milline on Sinu lemmikkirjakoht Piiblist?

Pühakirjas on palju sügavmõttelisi kirjakohti, kes seda nüüd teab, milline neist see kõige lemmikum on. Aga kõige vajalikumat ma tean. See on Mt 6, 9-13: „*Teie palvetage siis nõnda: Meie Isa, kes sa oled taevas! Pühitsetud olgu sinu nimi! Sinu riik tulgu, sinu tahtmine sündigu nagu taevas, nõnda ka maa peal! Meie igapäevast leiba anna meile tänapäev! Ja anna meile andeks meie võlad, nagu meiegi andeks anname oma võlglastele! Ja ära saada meid kiusatusse, vaid päästa meid ära kurjast!*”

Jumalateenistused

8. märts kell 10.
 15. märts kell 10.
 22. märts kell 10.
 25. märts kell 12, paastumaarjapäev.
 29. märts kell 10, palmipuudepäha.
 2. aprill kell 17, Suur Neljapäev.
 3. aprill kell 10, Suur Reede.
 5. aprill kell 7, Kristuse ülestõusmise
 päha liturgiline
 jumalateenistus.
 kell 10, ülestõusmispäha.
 kell 12, laste ja perede
 jumalateenistus.
 6. aprill kell 10, teine
 ülestõusmispäha.

Pühapäevakool

Tunnid toimuvad laupäeviti:

- 10.00 lastekoor (Anna Humal)
 10.00 1,5–3 aastased (Killu Teras)
 11.00 3–4 aastased (Killu Teras)
 11.00 5–6 aastased
 (Aino-Liisa Petolai)
 11.00 I–II klass
 (Riina Org ja Jane Šimko)
 11.00 III–IV klass
 (Anu Seppa
 ja Auli Marta Humal)
 11.00 V–VIII klass
 (Katrin Luhamets)
 12.30 Kunstiring kooliealiste
 (Liive Koppel)

Koguduse elu nädala sees...

Piiblitunnid kolmapäeviti kell 17.00.

Taizé palvused neljapäeviti 17.30.

Noorteõhtud reedeti kell 19.00.

Noorteansambel teeb proove ebaregulaarselt. Seetõttu palume uutel lauljatel endast märku anda kantsleis.

Kammerkoor teisipäeviti kell 18.15.

Naiskoos kolmapäeviti kell 18.15.

Piiblingid:

P. 1. märtsil kell 11.45 (Juta)

E. 2. märts kell 18.10 (Liive)

N. 5. märts kell 18.00 (Aino)

E. 9. märts kell 18.10 (Liive)

N. 12. märts kell 18.30 (Katrin)

P. 15. märtsil kell 11.45 (Juta)

E. 16. märts kell 18.10 (Liive)

N. 19. märts kell 18.00 (Aino)

E. 23. märts kell 18.10 (Liive)

N. 26. märts kell 18.30 (Katrin)

P. 29. märtsil kell 11.45 (Juta)

E. 30. märts kell 18.10 (Liive)

N. 2. aprill kell 18.00 (Aino)

E. 6. aprill kell 18.10 (Liive)

Raamatupood on avatud E-R 10-18,
 L 10-14 ja P 11.30-12.00.

Supiköök on avatud E-R 11-13 ja L
 10-12:30

Lapsed jumalateenistuse ajal

Jeesus ütleb: „*Laske lapsed minu juurde tulla, ärge keelake neid, sest selliste päralt on Jumala riik!*”

Võime olla rõõmsad, et meie koguduses on palju noori peresid, kes võtavad lapsed kaasa jumalateenistustele. Ühtlasi on see võimalus vanematele olla üheskoos kirikus.

Selleks, et väikesed lapsed ära ei väsiks, on kirikus avatud mängutuba. Praegu

asub see noortetoas (altarist paremal, teisel korrusel). Kirikus toimuvat saab seal jälgida heli, ja tulevikus ka video vahendusel. Kordamööda valvab keegi täiskasvanutest lapsi. Kes tunneb valmisolekut sellise ülesande jaoks, on teretunud endast märku andma.

Olgu see julgustuseks teistelegi, et nii lapsed kui vanemad on pühapäeviti ikka kirikusse oodatud.

100 aastat tagasi valmistuti kiriku ehituseks

3./16. märtsil 1915 teatas Postimees, et Pauluse kogudus on kiriku ehitamiseks siseministeeriumilt loa saanud.

Koguduse täiskogu koosolekul 15./28. märtsil kinnitas uudist ka õpetaja Arnold Habicht. Pärast ministeeriumi põhimõttelist luba vaatab kiriku ehitusprojekti üksikasjalikumalt üle ka Liivimaa kubermangu valitsus. Koguduse õpetaja avaldas lootust, et see toiming kaua aega ei võta. Eelarve kohaselt pidi ehitus maksma 115 000 rubla, millest koos oli umbes 43 000 rubla.

1914. aastal oli kogudus kulutanud kiriku projekti valmistamise ja kivide ostmise peale 4366 rubla.

Märtsi lõpus otsustas koguduse nõukogu alustada kiriku ehitusega kevadel võimalikult vara, et hoone

sügiseks katuse alla viia, 1916. aasta sügiseks aga nii kaugele, et jumalateenistusi võiks pidada. Talvel saavad siis müürid korralikult kuivada.

Otsustajate optimismi ei vähendanud tõsiasi, et suurem osa rahast oli alles puudu. Koguduse hingede arv oli tõusnud 21 800 inimeseni. See andis lootust vajaminev summa annetustena koguda. Pigem kartis nõukogu, et kiriku järkjärguline ehitamine pikema aja jooksul võib annetajate indu pidurdada. Nii oldi küll teadlikud riskidest, kui soov kirikut ehitada oli suurem.

Koguduse nõukogu valis endi seast ehitustoimkonna: Peeter Kase, Eduard Kuusik, õp Arnold Habicht, Hans Wiira, Jüri Tüür, Mart Jänes, Jaan Muna ja Jaan Raud.

Pool sajandit muinsuskaitset

19. märtsil 1965 otsustas Tartu Linna TSN Täitevkomitee otsus võtta Tartu Pauluse kirik riikliku kaitse alla arhitektuurilis-ehitusliku mälestusmärgina.

Uued töötajad

Käesoleval talvel alustas Pauluse kiriku majahoidjana tööd 32-aastane Oleg Kuznetsov.

Norra misjoniseltsi läkitatuna alustab Pauluse koguduses keskel peagi tööd 26-aastane Anders Vik Aarseth, kelle peamised ülesanded on seotud noortetöoga. Praegu õpib Anders eesti keelt.